

KÁRPÁTI LAPOK

Magyarországi Kárpát turistaegyesületek kiadványa

A turisztág, a honismeret, a természetvédelem terjesztésére

Kiadó, szerkesztő: Nagy Péter (peter.nagi@t-online.hu)

*Gyuri bácsi emlékére
Verpeléti vulkán, Vár-hegy
Tanzánia csodálatos világa
Gombák a természet csodái
Bihar megye turisztikai lehetőségei
Ritkán járt utakon Észak-Magyarországon
Kísért a múlt: A gyimesi vám, Kárpáti képek I. és II.*

Ritkán járt utakon Észak-Magyarországon

Az ötlet onnan fakadt, hogy kimozduljunk egy kicsit a „jó öreg Bükkből”. Egynapos, tömegközlekedéssel még elérhető kiinduló és végpontú túrákat rakjuk össze. Az eredeti terv szerint nyolcat az év folyamán. Sikerült is nyomdakész állapotba hozni a terveket múlt év novemberére. Aztán jött a COVID járvány és alaposan felborított mindent. De végül is így lett igazán kalandos egy-egy kiruccanás.

Az első: Gömör–Tornai karszt. Ami elmaradt

Április 18-ra terveztük az első kimozdulást. Aggtelekről indulva a Baradla vörös-tavi barlangi bejáratáig a föld fölött, onnan a barlangi középtúrával a föld alatt. Ez az egyedi túra az utazási korlátozások és mivel az Aggteleki Nemzeti Park bezárta a barlangot, nem valósult meg.

A második: Ó-Bükk. A karantén határán

Addig nyaggattak a túrára kiéhezett sporttársak, hogy a túra tényleges napján (május 17-én), egy nappal a korlátozások feloldása előtt nyolcan csak neki indultunk az Ó-Bükknek. Szederkénypusztán leszállva és a közeli Zabaron átsétálva, bezárt presszókat és a néptelen utcákat látva szembesültünk a karantén hatásával. Zabaron egy kóbor eb szegődött mellénk és végig is kísért egészen Istenmezejéig. Az Ó-Bükk fő vonzereje a háborítatlansága, én sem vetődöm erre gyakran. Múlt évben felújítottuk a megyehatártól a sárga sávjelzést, akkor tetszett meg a táj, és gondoltam, hogy vezetett túrával visszatérek.

Szép cseres-tölgyesben, hullámzó gerincen haladtunk a „Maci-legelőig”. A hely érdekessége, hogy a jelzéstfestők úttisztítás során egy legelésző medvét ugrasztottak itt meg. Mi még a medve nyomát sem fedeztük fel, de a történetről

ösztökélve, tempósan haladtunk a Szalajka-ház felé. Odaérve rendbe tett kulcsosházat, jó vizű forrást és farönköket találtunk. Magunkat és a kutyust is jól tartottuk. Tele gyomorral nehézkesen másztunk fel a Lóhullás-tetőre és mivel a GPS sem mutatott használható utat vissza Szederkénypusztára, így a hosszabb úton jutottunk le Istenmezejére. A helyi presszóban morcos csapos terelt ki a kerthelyiségbe, mondván sokan vagyunk egyszerre bent, de mi örültünk, hogy a zord viszonyok ellenére jó helyet találtunk egy kis lazításra. A frissítő hatására és hogy a hátralévő idő ne várakozással teljen, még a Noé szőlejére is felmásztunk.

A harmadik: Cserehát Templomok útján

Ez a negyedik lett volna a túrák sorában, de hogy miért, erről később! Július 14-én legmeszebbre utaztunk az összes közül, 3 átszállással jutottunk el Tornaszentandrásra.

A menetrendi sajátosságok miatt, a túrát hétköznap lehetett megvalósítani. A településen

Gregovszai Barnabás, a templom gondnoka mutatta be a hazánkban egyedülálló, ikerszentélyes árpádkori templomot. Ráférne a felújítás (alulról vizesednek a falak), de erre a falu nem tud érdemben pályázni, pénze meg nincs.

Megcsodáltuk a fatornácos házakat a faluból kifelé menet. A jelezett út (északi zöld sáv he-

lyett ma már kék négyzet) nehezen követhető, így az erdőbe érve némi korrekcióval jutottunk vissza a nyomvonalra. Kitérőt tettünk a bezárt Esztramosi bánya udvarába, a rozsdásodó bánya épületek, tornyok mellett a szép kilátás említhető meg a Bódva völgyére.

A Míle-hegyre kemény kapaszkodó vezetett, de innen a Martonyi kolostorromig a gerincúton halad az országos kék. Az út két oldala tele volt vargányával a túratársak nagy öröme. A kolostorromnál ebédeltünk és átadásra kerültek az első kitűzők.

Innen már kifelé haladtunk az erdőből, az út egy pontjáról szép kilátás nyílt a Rákacai vázttárolóra és a zempléni hegyekre, még a regéci vár is kivehető volt. Szalonnára érve meglátogattuk az árpádkori templomot, majd a presszó érintésével a szalonnai vasúti megállóban fejeztük be a túrát.

A negyedik, ami a valóságban a harmadik lett volna: Gömöri Erdőhát

Történt ugyanis, hogy az eredeti túra hajnalán (június 27-én) akkora felhőszakadás zúdult Eger környékére, hogy az Eger-patak Szarvaskőnél kilépett a medréből és a 25-ös utat átmenetileg le kellett zárni. Ismerve a túra nehézségét, jobbnak láttam sáros, csúszós körülmények között későbbre halasztani.

Ami nem változott: július 25-én ugyanúgy a legkorábbi, 4.50-kor induló őszi járattal utaztunk, majd átszálással Kissikátorig. A buszról leszállva – szintén eső utáni sarat, pocsolyákat kerülgetve – jutottunk fel a Kopecre, és a ha-

tárköveket követve haladtunk keleti irányba. Itt halad az Északi Zöld, Mályi József barátunk által 2005-ben felfestett zöld sáv jelzése. A jelek azóta kissé megkoptak, de még jól láthatóak a fák törzsén. Kopecen kis előadást tartottam a

határkövek fajtáiról és elhelyezésük rendszeréről. Vas András túratársunk határőr volt katona

éveiben, érdekes történeteket osztott meg velünk.

A Nagy-Golotkán azért drukkoltunk, hogy a Dunántúlt teljesen eláztató intenzív eső ne érjen el ideig. Ahogy a templosos túrán a vargánya, itt a rókagomba szedése jellemezte az utat, hol a határ magyar, hol a szlovák oldalán. Gombáztatás

közben elértük a Barát-fő geodéziai tornyát, a borult időben a benti sötétség miatt senki nem vállalta be a mászást a rozszant vaslétrákon. Birinytól vált igazán hullámvasúttá a gerincút, melyet a csak ide érkezett, de inkább csepergő eső nehezített. Sikeresen átjutottunk az

Őz-bércen (36-os fő határkőnél), majd jött a Pogány-vár, a 37-es. A vár

hely keleti oldalánál aligha van meredekebb ereszkedő az

országban, talán a Getével mérhető össze. Végül

épségben lemásztunk a helyenként csaknem függőleges hegyoldalon. Az

eső kitartott egészen a homokkő sziklapadokig. Az

innen nyíló, igaz korlátozott kilátást Hangony és a Bükk irányába élvezhettük. A 42-es fő

határkőnél úgy döntöttünk, hogy nem megyünk le Hangonyba, hanem még követjük a határköveket a 44. fő határkőig, a GPS használható utat jelzett. Ami viszont kis ösvények hálózatává alakult a terepen, így kis keverés után jutottunk ki a mezőre, ahol Szentsimonyig

Ritkán járt utakon a Csereháton

Ritkán járt utakon a Gömöri Erdőháton

bizony térdig eláztunk a magas, vizes fűben. Alaposan elfáradtunk a 24 km-es 760 m szintemelkedéssel nehezített úton. Ózdon a helyi „Kék sörözőben” kávé ritkán esett még ilyen jól.

Ötödik, ami nem a napján, és módosított közlekedéssel valósult meg: Gömör-Tornai karszt

Az eredetileg augusztus 18-ra kiírt túra korábban került megrendezésre az áthelyezett soproni 4 napos út miatt. (Sopron eredetileg április végén lett volna, de hát a vírus...) Augusztus 5-én reggel a 6.31-es vonattal indultunk a már törzsgárdává érett kis csapattal. Füzesabonyban csatlakoztak a túratársak, velük együtt nyolcan utaztunk Szalonnáig.

Az út legszebb része a Telekessi-völgy. Az éjszaka természetesen ismét esett (valahogy bevonozom a túra napjára az esőt) és aggódtam is, hogy mennyi víz lehet a patakmederben. Mert a völgyben a mederben kell gyalogolni! Szerencsére kevés volt és a csúszós köveket leszámítva akadálytalanul jutottunk el az Ördögáig. Frissítést követően a völgy felső részén egyre nehezebben követtük a zöld sáv jelzést a sűrű növényzetben. Több helyen sörösdobozokkal oldották meg, melyre jelzést festettek, majd kihelyezték a bokrok benyúló ágaira. Kis késéssel értük el a Karos gerincén lévő útszomsó pontot. Innen már a zöld négyzetet követtük a Telekessi kápolnáig. Erdei aszfaltos úton haladtunk a rudabányai tó mellett, fölött és egy alkalmas leágazásnál a tó legszebb, alsó részéhez ereszkedtünk. Megkapó

a látvány, a színek, a tó kékje és a környező sziklák többféle vörösbe hajló árnyalata. Időnk fogyóban és még be is kell érni a faluba, ami nem is egyszerű, tekintve, hogy régi bánya meddőhányói a falu széléig nyúlnak le. Egy igazi „hadiösvényen” (meredek, egyszemélyes, bozótfalas, csúszós) végre elértük a falut. Épp annyi idő maradt, hogy néhány képet készítsék a gótikus templomról. A buszra alig 2 percet várunk. Lett volna később is járat, de akkor a kazincbarcikai átszálláson túl Dédestapolcsányban is lett volna átszállás, így viszont Egerig jól utaztunk.

A hatodik, ami végre a napján, igaz rövidített távval és módosított útvonallal került sorra: Mátra

A túratársak kérésére engedtem az eredeti tervből, 24 km, 1175 m szinttel, már-már extrém lett volna. Szeptember 12-én így is hajnali 5.15-kor indultunk Egerből Gyöngyösi átszállással utaztunk Gyögyösoroszi-Károlytőrére, a hazai színesfém ércbányászat néhai fellelővárába. Leszállva bevettem a 2019-es Mátra Kupa tájfutó térképét, jobban szeretem használni, mint a kis képernyős kutyüket. A térkép bevált s miután „elfogyott”, hosszú, azonos szinten haladó dőzerutat követtünk egészen a Hidegkúti kulcsosházakig. Jól esett egy kis harapnivaló, lévén korán indultunk. A túra fő célpontját, a Nyikommon lévő Jójárt kilátót időben elértük, de a kősa ötlet, hogy kitérőt tegyünk a Muzslára, időhiány miatt elvetésre került. A kilátót Gortva Zsolt erdő tulajdonos

építtette feleségének, Jójárt Borbálának és a köz javára. 4 szintes, emeletenként alvóhellyel, a legfelső szintről ablakokon keresztüli körkilátással. Fotók mutatják a hegyeket, lehet azonosítani az ablakból látottakat. Maga a kilátótorony tet-szetős, de a később köréje épült sajátos stílusú melléképületek már aligha és a kerítő kőfal némi szögességgel hát...

Alighanem túlettük magunkat a kilátónál, mert Mátrakeresztesig a 4 km-t másfél óra alatt tettük meg. Szemben folyamatosan érkeztek a szintén tavaszról ősze halasztott Mátrabérc teljesítménytúra frissebbnek, de többségükben elnyűttnek látszó résztvevői. Mátrakeresztesen a Fakanalas Csárdánál nagy volt a forgalom, időbe tellett kávéhoz jutnom. A faluból busszal Mátra-szentimrére, onnan Gyöngyöstre utaztunk. Nem kellett sokat várnunk az egri járatra.

Egyelőre itt tartunk a „Ritkán járt utakon” túrasorozat megvalósításában. Látható, hogy a vírushelyzet és az aktuális időjárás is alaposan átírta a terveket. Még hátra van a Karancs-Medvesen egy 16 km-es túra és egy síkvidéki séta a kétútközi kastélyhoz.

Az eddig megvalósult utak sok-sok élményt nyújtottak a résztvevőknek és a túravezetőnek egyaránt. Felértékelődik amiatt is, hogy az idén a belföldi lehetőségekkel tudunk élni. 2021-re már körvonalazódik a második sorozat, legalább annyira szép látnivalókkal megtöltve, mint az első. Ehhez kívánok jó egészséget a kis csapatnak és a leendő túratársaknak!

**Benkó Zsolt, KEE
kitűző terv és fotók: Benkó Zsolt**

Rudabánya bányató

Gyuri bácsi emlékére

*„Menj és a hegyen járulj az Úr színe elé!”
(Királyok első könyve, 19)*

Bónusz Gyuri barátom igazi turista volt. Sokszor mesélt a megtett utakról, de sohasem a fáradságról, a nehézségekről. Nemcsak a cél volt fontos, hanem az odavezető út is.

Aki a hegyeket járja, mindig keres valamit. Leginkább a lélek békéjét, a teljesítés kényszere által vitt terhek letételét. Gyuri a nehézséget kihívásnak, a teljesíthetlent megoldandó feladatnak tekintette. A mindig mosolygó arca jut eszembe, ha rá gondolok. Bárhol is járt, akár a Tátra csúcsain, akár a Bükk lankáin, ugyanaz a derű vette körül.

Aki egyszer felmegy a hegyre, az nem a hegyet, hanem önmagát győzi le. Mert amikor ott állsz a hegy csúcsán, minden átértékelődik. A lényeges dolgok lényegtelenné, a fontosak elhanyagolhatóvá válnak. Ott fenn az ember szembesül saját kicsinyiségével, félelmeivel, ott csak önmagára figyel. Még sincs egyedül, mert „valaki jár a fák hegyén/ki gyűjtja s oltja csillagod/csak az nem fél kit a remény/már végképp magára hagyott”(Kányádi Sándor)

Sohasem ugyanaz az ember jön le a hegyről, sajtó lábbal, fájó izmokkal, aki felment. Valami megváltozott, végérvényesen része lett a természetnek, az alkotásnak.

Barátom! Te a legnagyobb hegyre indultál. "Menj és a hegyen járulj az Úr színe elé!"

Köves Gyula, KEE

Bónusz György a Bükk legmagasabb pontján

Bónusz György temetését követő emléktúra résztvevői az Egerhez közeli Nagy-Eged kilátópontján, 2020. november 8-án

Verpeléti vulkán, Vár-hegy

Egy érdekes túrának kínálkozik a Verpelét határától 1 km-re található Vár-hegy meglátogatása. Kifejezetten könnyű, kényelmes kirándulásnak minősíthető, mivel a hegy inkább egy nagy dombnak tekinthető, mivel 60 m magas. Ennek ellenére egy különlegességnek lehetünk szemtanúi, mivel egy Közép-Európában is ritkaságnak számító parazita vulkánt látogathatunk meg, amely a Mátra hegység kialakulásának végső fázisában jött létre. A földtörténeti korokba illesztve, ez a jelenség a Miocén korszakban, valamikor a 23 – 5,3 millió évvel ezelőtt alakult ki.

A Vár-hegy látképe

Megközelítése is könnyű, mert Verpelétről Tarnaszentmária – Sirok felé haladva jól látható módon érhetjük el és a Vár-hegy tövében az autós parkolás is könnyű. Földrajzi koordinátái: 47°51'56,57"É, 20°12'46,39"K.

A területet 1975-től természetvédelmi területté nyilvánították teljesen jogosan, mert az ezt megelőző korban a vár maradványait, valamint a vulkáni andezit köveket is kezdték elhordani. A természeti értékek tekintetében az év különböző szakában, virágzó, védett növények is megtalálhatók. Réti iszalag, Leánykököröcsin, Tavaszsi hérics, Piros kigyószisz, Nagy ezerjófű pompázik.

A vulkáni tömböt tanösvényen, kényelmesen, egy óra alatt megtekinthetjük, de a bátrabbak leereszkeszhetnek a vulkáni medence

aljára is. A vulkán átmérője 250 m. A természet több helyen visszavette jogos területét. Ennek ellenére jól látható a vulkáni töredezettséget mutató andezit gyűrűzöttség.

A történelmi közelmúltból tudhatjuk, hogy az 1848-49-es szabadságharc idején 1849. február 26-27-én a kápolnai csata során a császári csapatok innen lőtték ágyúikkal a magyar honvédeket.

A Heves Megyei Fotóklub részéről, – fotózással egybekötött – nagyszerűen sikerült látogatást szerveztünk az elmúlt esztendőben. A területen több feliratból tájékozódhatunk a vulkán történetéről, kialakulásáról. Úgy gondoljuk, hogy ezt a könnyű, sétálva bejárható túrát bátran ajánlhatjuk, a természet szerelmeseinek.

Kállay László, Heves Megyei Fotóklub

A Verpeléti vulkán tanösvény, a várom és a kráter maradványai, valamint a természetvédelmi területet bejáró fotós „vulkánecsapat”

Gombák, a természet csodái

Amikor túrázni megyünk, az év túlnyomó részében találkozunk gombákkal, erdőben, a mezőkön, korhadó fatörzsökön, mindenhol, ahol kedvező életteret találnak. A természetben betöltött szerepük rendkívül fontosak, főleg a baktériumokkal karöltve, a szerves anyagok lebontásában. Kirándulásaink során, csak a látványosan megjelenő fajokat észleljük, de a földön eddigiekben, mintegy 70-100 ezer gombát ismerünk meg. Természetesen ezek között szerepelnek az élő testekben lakozó különböző gombafajok, akár parazita jellegűek és betegséget okozók is. Magyarországon 58 olyan gombafaj található, amely védetté van nyilvánítva. Szakértők szerint sok-sok ezer gombafaj még felfedezésre vár.

Nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy a gombák a természet csodái. Valószínű nem mindenki tudja, hogy a gombák nem tartoznak sem a növények, sem az állatok kategóriájába, hiszen testfelépítésük, táplálkozásmódjuk, sejtfaluk anyaga, pigmentjeik, szaporodási módjuk egyediek. Különös jellegzetességük, hogy a szaporodás terén, amennyiben nem kedvező a környezeti

feltétel, akkor hosszú ideig – akár több száz évig is – megőrzik szaporodási képességüket, segítve a kedvezőtlen időszak átvészelését. A spórákat kitinréteg borítja, mint a rovarok páncéljában. A szabadban bekövetkező terjedésüket nagy mértékben segíti az érett spórák kilövellése, társítva a szél segítő szerepével. Vannak olyan gombák, amelyek a sötétben világítani képesek és vannak olyan fajok, amelyek hihetetlen erővel törnek a felszínre, áttörve a nehéz akadályokat is. Különleges és egyedinek tekinthető a gombák íz és illat aromáinak változatossága.

Az ember szolgálatában széles körben használatosak, gondoljunk csak a kenyér előállításánál alkalmazott élesztőgombára, a sör és bor erjesztésére, pezsgő gyártásnál, joghurt és kefir, kovászos uborka készítésére, sajtkészítésre, szalámik érlelésére, a gyógyszeripar terén antibiotikum előállítására. Nem utolsó sorban az emberi táplálék fogyasztásnál is, magas fehérje tartalma miatt, mint önálló élelmiszer komoly szerepet kap. Magyarországon egy átlagemberre vetítve 1,5 kg a gombafogyasztás mértéke.

Feltétlen említést érdemel a mérgező gombák fogyasztásának veszélye. Úgy gondoljuk, hogy minden esetben a természetben begyűjtött gombák szakértővel történő vizsgálata nagyon fontos, mert széleskörű az egymáshoz viszonyított hasonlóság! Magyarországon évente hozzávetőlegesen száz ember veszti életét gombamérgezés következtében.

További kellemes felfedezéseket kívánunk a gombák világában. Rájuk is érvényes az emberi magatartás és viselkedés mikéntje, a természet megóvása érdekében.

Kállay László, Heves Megyei Fotóklub

Bihar megye turisztikai lehetőségei

Szeptember 30-án Egerben, a Világjáró Klub összejövetelén Barna Béla meghívására az EKMK Forrás Gyermek és Ifjúsági Házában tartott előadást Pásztai András, a Bihar Megyei TDM (Turisztikai Desztináció Menedzsment) magyarországi képviselője. Az előadás témája Bihar megye turisztikai célpontjainak ismertetése,

ezek közül kiemelt helyen az Erdélyi-sziget-hegység és a Pádis-karsztfennsík bemutatása, ami egy elég ismert és látogatott része a Kárpát-medencének. Pásztai András a padis.hu, a szallas-erdely.hu és az erdelybe.hu oldalaknak a tulajdonosa és a szerkesztője is. A padis.hu részletesen bemutatja ezt a térséget, a másik két oldal pedig szállásokat ajánl az Erdélybe látogató turistáknak. A padis.hu minden évben egy fotópályázatot is hirdet, aminek idei nyertesei között üdvözölhettük Budai Gyula tanár urat, aki szintén jelen volt ezen az estén.

A közönség soraiból sokan már jártak ezen a vidéken, bennük kellemes emlékeket idéztek a fotók, míg akik most látták először, érdeklődéssel figyelték a rengeteg látnivalót és az új

információkat e térséggel kapcsolatban. Biztosan sokaknak bakancslistára került ez a karsztfennsík, hiszen előadás után nagy érdeklődéssel vették kézbe a Bihar Megyei TDM ingyenes, de nagyon igényes magyar nyelvű kiadványait.

Érdekességként kisorsoltunk 3 üveg érmeleki bort is, hogy az egri borok kedvelői ezt is megköstölhassák.

Sajnos egy ideje, a vírus miatt bevezetett utazási korlátozások okán személyesen nem látogathatunk oda, de egy virtuális utazás erejéig mégis eljutottunk Pádisra azon az estén. Mindannyian reméljük, hogy jövőre már előkerülhetnek a túrabakancsok és megcsodálhatjuk a tavaszi krókusvirágzást a Pádison!

Pásztai Tünde

Őszi reggel a Ponor-réten

A Szótlan útítársak az Erdélyi sziget-hegységben című interneten megrendezett fotópályázat képanyagából a látogatók túratársunk, **Budai Gyula** fotóját a 2. helyre szavazta.

Kárpát Egyesület, Eger rendezvényei

2020. 06. 27. Szarvaskő – Sirok túra

A hajnali hatalmas esőzés kisebb árvizeket, ebből eredő útlezárásokat okozott. Bizonyára ez volt az oka annak, hogy csak egy túratárs merete vállalni a kirándulást. Ketten hamar végigjártuk az útvonalat és az újabb esőzés már a Sirokból-Egerbe tartó buszon ért minket.

A mátrai viharok áldozata

2020. 07. 04. Mátra 2. túra

A markazi start pontra, Egerből két gépkocsival érkeztünk. Hét ember és Borisz kutya indult kedves pontjaink – Hegyes-tető, Rókalyuk, Mária-képesfa, Sas-kő – érintésével országunk legmagasabb pontjára. Itt a tömeg miatt keveset időztünk és visszautunkon célba vettük a Markazi várat.

Barát és az Apáca sziklák, háttérben a Siroki-vár

2020. 08. 01. napon a Gyermekgyógyítókért jártunk egyet az Egerhez közeli Nagy-Egeden. Utunk a tanösvényen fel-, majd a repülő s gyalogútvonalon levezetett. Hamar megjártuk, ebédre otthon voltunk.

2020. 08. 08. Mátra 3. túra

Markazi indulást követően az Árnyas-forrástól nagyon meredek úton mentünk a Kis-kő tetejére. Továbbiakban már könnyebb útvonalon a Négyeshatár, majd a Disznó-kút érintésével értünk fel a Kékestetőre. Visszautunk során kihagytuk a Markazi várat, a Keresztúton mentünk vissza a templomnál parkoló gépkocsihoz.

Szűcs Gábor a Kis-kő emlékfal előtt

*Lelkes csapatunk a felhagyott Bélkő-bányában.
Háttérben magasodik a Bélkő-nyak*

A rejtélyes kő és akik kíváncsiak voltak arra

Kaptárkő a Mész-hegyen

2020. 09. 05. Bükkön át K–Ny túra Répáshuta, Hárskúti elágazásnál szálltunk le az Egerből indult buszról. Egy darabig követtük a Török utat, majd a térkép szerinti meredek, nehezen járható, kőfolyásos és kidőlt fákkal teli szakaszon értük el a Sziklakaput. Innen kb. 100 méterre, a jelzett úton gyalogoltunk tovább a Három-kő magaslatára. Hamarosan az Országos Kéktúra nyomvonalán közlekedtünk, érintve a Tar-kő, Cserepeskői barlangszállás, Őr-kő nevezetes csúcsokat. Majd jelzést váltva értünk a Bélkő-nyak kilátóba. Innen a bányaterületet érintve a tanösvényen nyargaltunk az Apát-ságig, ahol rövid vízvételt követően igyekeztünk Bélépátfalván elérni az egri buszt.

2020. 10. 03. Megalitikus emlék nyomában

A bükki Oltár-kövön lévő sziklához Felsőtárkányból oda-vissza gyalogoltunk. A kutató Baráz Csabát idézve: „az erdőben egy közel négy méter magas (és négy méterszer másfél méter alapterületű), a környezetéből élesen kimagasló sziklatarajra bukkanhatunk, amely véleményem szerint egy őskori sztélé, azaz emberek által felállított kőtömb. Ez a magányos szikla tehát – nagy valószínűséggel – hazánk egyetlen in situ helyzetű őskori kő-sztéléje, azaz egy több ezer éve álló menhir!”

2020. 11. 07. Kaptárkövek

Ez a laza kirándulás a Bükkaljai kőkultúra emlékeinek a Czakó-tető, a Nyerges-tető és a Mész-hegy területeken lévő meglátogatását célozta. Busszal indultunk Egerből a Szőlőcske erdő megállóig, innen gyalogosan a kaptárköveket, bújókat, kőhodályokat megnevezve visszaérkeztünk Egerbe.

Kísért a múlt Tallóztatás régi újságokban

Farkas Péter szereti kutatni a régmúlt dolgait, eseményeit. Elmondása szerint, több 1760-tól megjelent kiadványra befizetett és így hozzáfér az akkori újságcikkekhez. A számára érdekes irodalmi, történelmi események, technikai találmányok cikkeit kifotózva szétküldi a baráti kör részére. A mostani világvjárvány kapcsán különösen figyelem felkeltő a korabeli himlő, kolera, tífusz, spanyolnátha, stb. írásoknak jelenre vetítése.

Turistalapelvén, minket olvasókat elsősorban a turizmussal, honismerettel foglalkozó régi dolgok érdekelnék. Farkas Péter kérésére keresi a korabeli turizmussal kapcsolatos írásokat, képeket. Amelyeket öntetlenül és örömmel megoszt a Kárpáti Lapok Kedves Olvasóival.

Elsőként a „*Vasárnapi Ujság*” 1871-ben megjelent *A Gyimesi vám* című cikket olvashatjuk. Majd a *Kárpáti képek* sorozatban a korabeli Magas Tátra bemutatását láthatjuk, amely 1878-ban – heti közlésben jelent meg ugyanebben a kiadványban. Olvasóink tudják azt, hogy a *Magyarországi Kárpát Egyesület* 1873. augusztus 10-én, Ó-Tátrafüreden megalakult. Ebből az írásból kiderül, hogy a *Kárpát-egyletként* emlegetett egyesület első néhány évében mi mindent tett a turizmusért.

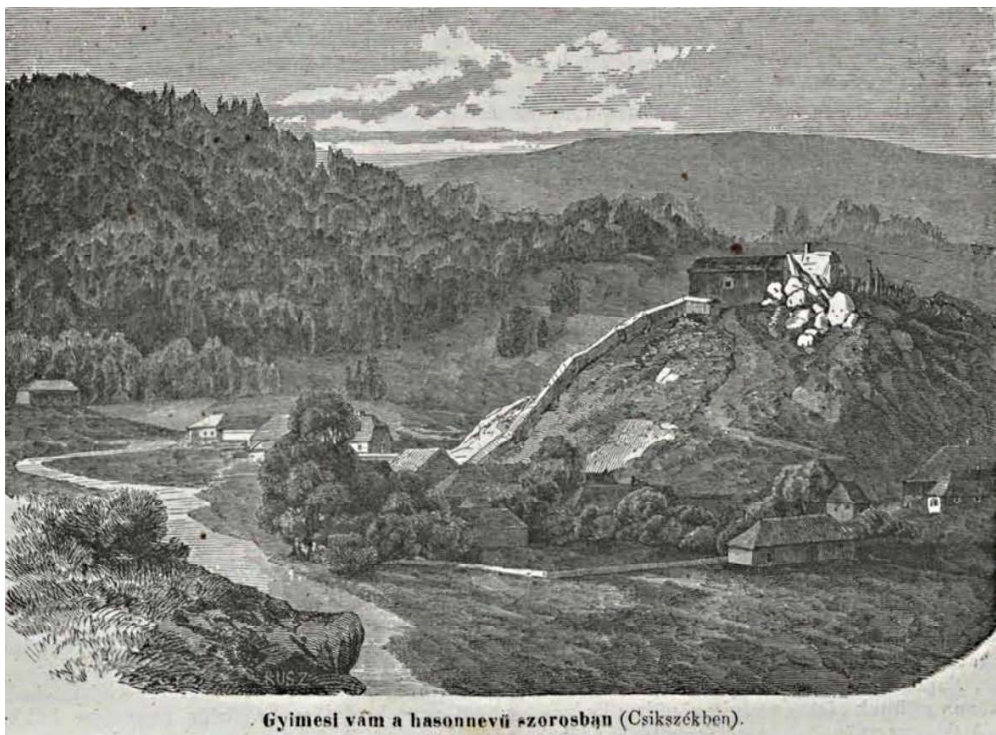
A gyimesi vám.

A gyimesi vámnál vagyunk, négy mér-földnyire Szépviztől, honnan pompás töltött s kavicsolt ut vezet egész idáig. A Szépviz és Táros regényes völgyein jöttünk ide s a nép, melyet utunkban és itt talláltunk: csángók, kiknek száma e vidéken megközelíti a 4000-et, s faluknak alig nevezhető szétzavart telepekben, Felső-, Közép-, Alsó-Gyimesben, vagy mint a nép hívja, s ez a valódi elnevezés, Gijmes Felső Lok-, Gijmes Közép Lok- és Gijmesbükknben laknak.

Gijmes F. Lok alsó végénél, az eddig északkeleti irányt tartó Táros-völgye megtörtetve, keleti irányt vesz. Itt van a szoros fénypontja, hol, a Tárosnak eddig szűk völgye tágabb völgykebellet alkot, háttérben pedig nagyszerű havasok sziklahalmaza mered fel, melyeken a Tarkő (itt Terkő) hófehér szirtormai pillantanak át. Ha innen elfordulva keletre a szoros mentében tekintünk lefelé, ott hullámszerű hegysorok felett a Tárhavasnak magas kopár láncolata tűnik fel. Kétségtelenül szép a Székelyföldnek lakott része is, de ki azt valódi nagyszerűségében akarja ismerni, annak be kell hatolni határhavasaink

nagyszerű tömkelegébe, meg kell utazni azon gyönyörű hegyszorosokat, melyeket a teremttő mint e szép haza büv-utjait helyezte a határszélre, s csak akkor fogja azt egész nagyszerűségében, egész pompájában ismerni.

Közép-Gijmes-Lok végénél a völgyben néhány óriás nagyságu bükkfa magasul fel; a fáknak nagyrészt kiszáradt ágai, mint az egykori gazdag tenyésztés rémes csontvázai merednek fel, míg a körülöttök lévő sok csonka csutkó (kivágott fák törzsalja) mutatja, hogy itt nem régen bükkreng (a rengeteget a csángók így hívják) volt, mely az itt kezdődő Gijmes-Bükknnek nevét adta. Itt szakad bé a Bálványos patak; háttérben felötlik a Hoszsuhavas és a magas Bálványos. Alább a dombon fekvő oláh templomnál szakad be Tárhavas pataka, háttérben a roppant Tárhavas égis magasuló kopár sziklatömege tűnik fel megdőbbszerűségében. — Gijmes-Bükknél a Táros völgye újból irányt változtat, — a mennyiben délre kanyarodik a már itt tekintélyes folyóvá fejlődött Táros, ez irányban foly az ide még közel 1 mfd távolra fekvő gyimesi vámig, mely éppen a határ-

Gyimesi vám a hasonló nevű szorosban (Csikszékben).

szélen, az Áldomás-mező közelében van. A vidék itt sokkal vonzóbb képet ölt, minnek főoka abban van, hogy a hegyek e tájat nincsenek elkopáritva, hanem minden oldalról szép fenyves erdők által árnyaltatnak. Jobbról a festőileg idomult sziklaszálakkal ékes Apahavas magasul fel, az oldalában lévő Áldomás-mező felett várrom alakját utánzó sziklacsúcs a Kőor vagy Kőcsup emeli fel veszedelmes szemcsaló szirtbástyáit, melyet mi még egészen közletről is lovagvárnak hittünk. — A Kő-csuptól éles sziklagerincz nyulik le egészen a Tatros völgyéig, ennek — a völgyet összeszorító — magas meredek előfokán van egy szép fekvésű erőd, mely feltehetőleg a régi Gyimes vára helyén fekszik, s annak romjaiból épült.

Ezen erődhöz 134 lépdés fedett folyosó vezet oly meredeken, hogy gyalog is nagy fáradsággal lehet oda fel jutni, s mégis 1789-ben fel- és lelovagolt azon egy Lacz András nevű székely huszár.

A tul oldalon szintén erődített előfok szökel elő; ezek annyira elzárják a völgyet, hogy a

Tatrosnak alig marad keskeny sziklaszegélyezte mederhely. A vámhivatal épületei és a szerény kis kápolna ezen baloldali előhegy oldalának egy mélyületében vannak elrejtve. Ezen hadtanilag igen erős, könnyen védhető pont igen festői képet ad, mint azt mellékelt rajzunk mutatja.

Egy karózat (pallisade) zárja át a leirt, s a mellékelt képben bemutatott erődök közt, a Tatros szűk völgymedrét: ezen gyenge kertelésen tul már Moldova határa kezdődik, ronda vámépületeivel, néhány szánandó kunyhóval. Az oláh vámnál megszűnik az Erdély felől eddig jövő csinált ut, a közlekedés csak lóháton s ökörszekerekkel folytatható tovább, és ez így van nemcsak itt, hanem minden szorosainknál, a tömösi vám kivételével. Uthiány tehát egyik fő oka annak, hogy ezen szoroson igen csekély kereskedelmi mozgalom van, pedig hajdan e szoros egyike volt jártabb, sőt hadjáratokra is használt szorosainknak. 1467-ben itt küldötte be Mátyás király seregének egy részét a pártot

ütött Moldova ellen. Csikot dúló tatárok gyakran ütöttek itt be, s nem egyszer vivatott ott a honvédelemnek elszánt hősiesség. Az 1816—17-ki éhségkor az ezen vonalon behozott gabona menté meg Csikot és a Székelyföld nagy részét az éhségtől.

Törs Kálmán
Vasárnapi Ujság 1871.

A gyimesi vám.

A gyimesi vámnál vagyunk, négy mérföldnyire Szépviztől, honnan pompás töltött s kavicsozott ut vezet egész ideig. A Szépviz és Tatros regényes völgyein jöttünk ide s a nép, melyet utunkban és itt találtunk: csángók, kiknek száma e vidéken megközelíti a 4000-et, s faluknak alig nevezhető szétzavart telepeiben, Felső-, Közép-, Alsó-Gyimesben, vagy mint a nép hívja, s ez a valódi elnevezés, Gijmes Felső Lok-, Gijmes Közép Lok- és Gijmesbükben laknak.

Gijmes F. Lok alsó végénél, az eddig északi irányt tartó Tatros-völgye megtörtelve, keleti irányt veszen. Itt van a szoros fénypontja, hol a Tatrosnak eddig szűk völgye tágabb völgykelet alkot; háttérében pedig nagyszerű havasok sziklahalmába mered fel, melyeken a Tarkó (itt Terkő) hófehér szirtormái pillantanak át. Ha innen elfordulva keletre a szoros mentében tekintünk lefelé, ott hullámzatos hegysorok felett a Tárhasnak magas kopár láncolata tűnik fel. Kétségtelenül szép a Székelyföldnek lakott része is, de ki azt valódi nagyszerűségében akarja ismerni, annak be kell hatolni határhavasaink nagyszerű tömkelegébe, meg kell utazni azon gyönyörű hegy-szorosokat, melyeket a teremő mint e szép haza büv-utjait helyezte a határszélre, s csak akkor fogja azt egész nagyszerűségében, egész pompájában ismerni.

Az eredeti szöveg fotójának részlete

Egyesületi hírek

Kárpát Egyesület, Eger

Kedves Kárpátosok! Kedves Túratársak!

A jelenlegi szabályozások mellett, az egyesület is felfüggeszti programjait 30 napra. A mikulással beszélünk. Ő is nagyon sajnálja, hogy nem jöhet a Les-házhoz, de megígérte, hogy az idén mindenkibe házhoz megy. Az egyesületi évzáró túrát és a közös ebédet áttesszük január-februárra, egy évnyitó ebédre. (2020. november 10.)

A kormány határozattal összhangban, az egyesület egyeztetve az Egererdő Zrt-vel az alábbi döntést hozta: A Kárpát Egyesület, Eger által gondozott kulcsos házakat (Tamáskúti-ház, Samassa-ház, Guba-ház, Peskő-ház, Les-ház) a kormány határozat teljes visszavonásáig bezárja, azokban vendégeket nem fogad. Megértésüket köszönjük! (2020. november 12.)

Kárpáti képek

I. A központi Tátra.

Alkonyat van.

Sötét fenyvesek, meredek, égre nyuló szirtek között, kristályvizü hegyi folyók fölött kanyarog el a vasut, keresztül surranva a hegyzorosokon, majd föltekergőzve valamely hegy tetejébe, mely alatt a falvak, városok ott lenn a völgyben úgy tűnnek föl, mintha gyermekkéz rakta volna egy-egy csoportba játékházait, — majd ismét neki rohan fejfel valamely sziklafalnak egyenest, azt hisszük, menten összezuzza magát rajta, s csak az utolsó pillanatban látjuk, hogy a sziklahegy keresztül van furva, s a tüszszögő vonat éles sziszegéssel buvik be a hegybe, hogy annak másik oldalán ismét eléfúrja magát mint valami óriási gyík, mely enyelgő játékot üz, elrejtőzik rengeteg sötétjébe, sziklahasadékba, a föld alá, majd előbukkanva, kaczagva kaczérkodik a nappal valamely zabos hegy oldalán, hogy egy perc múlva újra kezdje a buvódsit.

Szebb partiet turista messze földön nem talál, mint melyet a magyar államvasut északi vonala nyujt, mely a kassa-oderbergihez csatlakozva, Magyarország legszebb vidékén kanyarog keresztül.

Budapesttől egész Salgó-Tarjánig még a magyar sikon vagyunk. Itt ölelkezik a Petőfi „arany kalászszal ékes rónasága” a hegyvidékkel, mely innen kezdve egyre változatosabbá, romantikusabbá válik, míg végre egész tömkeleggé sűrűsödik, emlékeztetve a Lapiták és Centaurusok harczára, kik hegyet halmoztak hegyre, hogy megostromolják az eget.

Azt hiszi az ember, soha nem bonyolódik már ki e heglyabyrinthból. Szerzte szórt falvak, élénk, üde rétek, piros bogófürös bodza-cserjékkel himzett hegyoldalok váltogatják egymást tölgyes, bükkös, majd fenyves erdőrézletekkel, minden fordulónál más-más panorámát nyujtva a nézéssel betelni alig tudó szemnek, egyszer tá-

gas lapályra nyujtva kilátást, a hol sűrűn képezik a lombos oázokat a ringó gabonatablákból kiemelkedő falvak, városok, tornyok messzefénylő bádogtetőivel, — majd egy folyónak látjuk szeszélyes tekerését, melynek ezüst szalagján gerendákból rótt tutajok usznak, mind megannyi apró fejér vízi-bogárnak tűnve föl innen a magasból, — aztán ismét félig leomlott várak sásfészkeit látjuk magasan, a hegykapuk ormán, míg végre erőt vesz rajtunk a hegyvidék és magába nyel, s nincs kilátás többé, legföljebb két lépés jobbra, ugyanannyi balra, míg ez is megszűnik a verőfényes napvilággal együtt, mikor a vonat valamely alagutba befurakodik.

Órákig haladunk szűk, vadregényes völgyben, csillogó viz partján, magas hegyek között. Egyszerre egy kanyarodónál tágulni kezd előttünk a határ. Jobbra balra szakad mellettünk a hegység, s egyre hátrább vonul, s széles, tágas rónaságon találjuk magunkat, mely messze kilátást enged egész a szegélyző hegyekig. Hegyek-e vagy felhők?

Liptó szélén, a Szepesség határánál vagyunk. A nyugvóra hajló nap fényénél mind élesebb, tömörebb alakot nyer a láthatár szegélye. Meggyőződünk, hogy a mit hajlandók lettünk volna felhőnek vélni, csakugyan hegység. Jobbra a távolban Magyarország legmagasabb erdőhegye, Mátyás király nagyhírű vadászatainak színhelye, a Királyhegy, rengeteg kinyulványaival, sóhajos erdőivel. Balra messze-messze egy csodálatos hegykupot látunk kiemelkedni a többiből, egy megdült tetejű sajátóságos hegyet, mely mind nagyságára, mind alakjára uralkodni látszik társai fölött. Ez a Kriván, már a központi Kárpát nyugati főbástyája. Maga a tömb távolabb mögötte eltörpül, a fellegekkel olvad össze s úgy tetszik, az egész csoportban a Kriván a legmagasabb.

De a látkép egyre változik, a mint tovább haladunk a rónán. Olyan az, mintha az előttünk

álló hegytömeg forogna tengelyén, mindig új meg új alakot mutatva.

„Poprad-Felka!” kiáltja a vonatvezető, s mi kiszállunk a vasuti kocsiból.

Szemtől szemben előttünk a központi Táttra, mely áll büszkén, mozdulatlanul, fenséges nyugalommal és óriási méreteivel, mint valami „kiállítási tárgy”, mely fölött szemléltartanak, s tudja, hogy ő azt megérdemli.

Ah, ez igazán magasztos látvány! Sokszor csodálkoztam, hogy Helvéczia hótakart tetőinek lakói mily elragadtatással tudják szemlélni e ropant gránittömeget. Hisz az Alpesek nagyobbak, változatosabbak, szebbek, — egész világ rájuk mutat, ha magasztalni akarja a természet csodaszépségeit. Mi hát az, a mi ez embereket annyira megragadja a Kárpátok láttára, mintha nem is láttak volna az előtt hegyet?

— Egyszerű a magyarázat, — viszonzá egy svájci, a kihez e kérdést intéztem. Az Alpesek szépsége egészen másnemű, mint a Kárpátoké. Ott fölmegyünk egy magas hegyre s átadjuk magunkat a természet imádatának. Szemünk körül tekint s köröskörül mindenütt látunk hegyeket, egyenként épen olyanokat, a minőn állunk, tengerszemeket, sötét szakadékokat, völgyeket. De láthatárunkat elzárják magok a hegyek. Soha sem bírjuk megkapni a kellő távlatot, mindig nagyon is közel vagyunk ahhoz a mit látunk. Az Alpeseket csak részletekben élvezhetjük. Itt egyszerre az egész Tátrát kapom. Ez az, a mi az önök Kárpátját az egész világon páratlanná teszi. Az ellentét hiányzik nálunk: egy ily széles, tágas róna, melynek szélén egyszerre szökel föl az égnek az impozáns hegység. Lássá ez a síkság olyan itt, mint egy óriás tálcza, melyen önök a földkerekség legcsodálatosabb hegycsoportját tálalják, mint valami fantastikus rengeteg nagy tortát. Végig tekinthetek az egészen egyetlen pillantással, a mint itt előttem áll.

Igaza van. Valóban megdöbbenő a hatás, kivált ha az ember az áttelni gömöri hegyekből érkeve egyszerre kibontakozik a kilátást elrekesztő sűrű erdőből, egy kanyarodásnál hirtelen szemtől szemben maga előtt látja az óriási

hegytömböt a szelid, kalászos róna végében, szédületes magasságra nyulni fejér ormaival, melyek a távolból a mesebeli üveghegyekre emlékeztetnek, mintha csakugyan áttetsző üvegcsucokban végződnének az alól fekete, aztán sötét, majd világos zöld, szürke, végül kékes roppant szirttömegek. A meddig a hegység feketének látszik, addig terjed a fenyő erdő. Csaknem egészen egyenes vonal, mintha kimérték volna, választja el az élénkebb zöld törpe és gyalog fenyő birodalmától, mely a hegység derekán öv gyanánt gyűrűzik el, míg feljebb a szürke szín a tenyészet enyészetét mutatja. Ott már csak sziklavirág, havasi gyopár, zuzmó és moha terem, míg végre megszűnik az is, s marad a kopár szikla, szürkén, szakadékaiból kiféhérlő örök életű hóval.

Hányszor elmerengtem e hegység alatt, fogékony, gyermeki lélekkel! Láttam minden alakjában, az év és a nap mindenik szakában, s nem tudnám megmondani, melyik tett rám nagyobb hatást. Maradandó volt valamennyi s bármi vidékre vetett a sors, mindig emlékemben maradt a benyomás, melyet magammal a Kárpátok alól hoztam el, mint egy soha el nem halványuló fotográfiát, melyet élénk színekben lát lelki szemem a tér- és időbeli távolság daczára is.

Láttam esthajnalkor, mikor a mögötte lenyugvó nap óriási külöklként terjeszti ki sugarait, elborítva a fél láthatárt. Egy óriási aureola volt az, melynek izzó fényében sötéten emelkedett elő a czikkczakkos hegytömb árnyékos oldala. Az áradó dicsfény néha ragyogó fejér, majd arany-sárga, vagy láng-vörös szint öltött s a hegység éles körvonalai mintha izzottak volna, míg a csucok tetején oltártüzek fénye látszott égni. Majd ismét átlátszó szelid rózsaszín párában uszott az egész hegység, mintha valami rejtett bengáli tűz világította volna meg.

Láttam tiszta télidőn, a mi higabbá, átlátzóbbá teszi a levegőt. Ilyenkor a Kárpát oly közelnek látszott, hogy néhány perc alatt elérhetni hittem, pedig fél napi járó föld az onnan. A máskor csak a csucokat fedő hólepel végig borult az egész hegységen, redőzetlen, vakító fehéren, mint a római toga candida. Nem lát-

szottak ekkor a hegység oldalán a vegetációt jelző határvonalak; egyszínű, impozans ruhában volt a Kárpát, még a sötét fenyves is elveszett a hótakaró alatt. Ekkor volt a Tátra igazán tündérmesebeli üveghegy.

Aztán láttam, mikor fellegek vonultak el homlokán, mint valami komor gondolatok. A felhő kikél egy-egy elrejtett töbörből, mint csak a lehellet, — csak egy tenyérnyi folt még, de lassan-lassan terjedni kezd, csavarog ide-oda, mintha lelke volna, — foszlányokra szakad, majd sűrű párává tömörül és végig foly a hegység szakadékein, míg be nem fődte a hegység oldalát. Ilyenkor olyan, mint egy szinpadi függöny. A szél meg-megtépi, föllebbenti itt-ott, s mindig más-más részletet mutat az eltakart képből. A ködfátyolképek e játéka néha napokig tart, midőn aztán egyszerre az egész fellegtakaró el kezd alólról fölfelé emelkedni, lassan-lassan tüntetve föl a csendesesen előmerülő Tátrát, föl egész a csucsokig, a hol még egy ideig megül a felhő, mintha nehezére esnék a válás, de aztán elszakad s szép csendesesen elszáll, messze messze, hogy üdítő, áldott eső képében szálljon meg valahol az alföldi buzaföldeken. A magyar Kárpát küldte a magyar Alföldnek.

És láttam, mikor a Kárpát haragudott. Ah, ez szörnyű harag. Bömböl, mint a földrengés s dörgéstől kísért lángpallosok hasogatják a fekete felhőket körötte. A szél zugása messze elhallatszik, a mint összetörik a kemény szirthegeyeken, melyek fölzugnak, mint egy kolosszális orgona.

És láttam végre szelid holdvilágnál, csendes nyári éjen, a mikor ezüst palástot öltött tagjaira és maga is elmerengeni látszott a rajta föl-föllobbanó pásztortüzeken, a nyirhéjből csavart kürt vagy jávorfurulya hangján, s a zergék csoportján, melyek ilyenkor vonulnak falkástól az öröktől fogva csergő, zuhogó források fodros, hús vizéhez.

Ah, ezt valami nagy költőnek kellett volna látnia, nagy költőnek a három bérez hónából, a kinek érzéke van, s egyaránt imádjá a természetet és a hazáját, — olyanak, a kinek lelke lánggra gyulva isten e hatalmas oltára előtt, festeni tud-

na tollal s szeme elé tudná varázsolni másoknak is, a mit látott.

Idegenek jönnek, mennek, ámulva állanak meg a magasztos látvány előtt, melyet a Kárpát tár eléjük, — aztán megírják, hány négyszög-mérföld területet takar e gránittömb, melyik pontja mily magasban esik a tenger színe fölött, s irnak könyvet, könyvtárt, teremtenek egész Kárpát-irodalmat — idegen nyelveken.

A tudomány nagy hasznot von e följegyzésekből, — de a kedély az szomjan eped el mellettök, nem találja bennök a mit várt, a mi kielégítené. Erre csak nagy költő volna képes, költő, a ki magyar s a kinek eszébe jutna, hogy a természet ez oltára határköve az ő hazájának.

Talán azért oly nehéz bele fogni a magyar írónak, hogy legalább levázzolja a Kárpátokat. Idegennek könnyű, — mert a mit leír, nem az övé. A magyar költő érzelmvilágát agyonnyomja a Kárpát, jól esik éreznie magán az „Alpesnyomást,” s nem igyekszik tőle szabadulni azzal, hogy leírja.

Ezért nincs még egy kezdetleges „kárpáti kalauzunk” sem magyar nyelven, s ezért kezd kárpáti irodalmunk is csak azóta lenni, mióta a lelkes „Magyarországi Kárpát-egylet” kiadja évkönyveit, s ezért van, hogy a külföld jobban ismeri a mi Tátránkat, mint mi magunk.

E szerény sorok nem fogják pótolni a nagy hiányt. Egyszerű tárczák sorozata lesz ez, mely mégis hozzájárulhat talán, hogy illetékesebbek figyelmét felkeltse hazánk e nagy kincse iránt, kik méltó művet adjanak róla a nemzet kezébe.

És most szives olvasó, ha nincs ellenedre, temetkezzünk egy időre a hegyekbe, s tegyük meg a kirándulásokat, melyek kedvéért a szenvedélyes turista örömmel teszi ki magát nemcsak fáradságnak, de életveszélynek is, s melyeket te ime megtehetsz — karos székben ülve.

A jó hadvezér azonban, mielőtt ily nagy utra indul, először is főhadiszállást választ. Tegyük tehát mi is ugy, mint a jó hadvezér, s üssük fel főhadiszállásunkat — a két Tátrafüreden.

TÁTRA-FÜRED.

II. A két Tatra-Füred.

Egyenest tart kocsink Poprád-Felkától a központi Kárpát kellő derekának. Piros virágú borsó-, buja bokru burgonyaföldek között halad el kocsink, enyhe lejtőn emelkedve, míg elérünk végre az erdőszélbe, mely a hegycsoport lábát takarja.

Szép sima egyenes ut, mint a zsinór terül el előttünk, mint valami nagyszerű allé, melynek két oldalán szépen, katonásan, feszes glédában állnak a jobbra-balra elterülő erdő egyenes szál fenyvei, komoly méltósággal, marczonán, mint az a szalutirozó sorkatonasághoz épen illik.

Kedves balsamos illattal van telve a tiszta, verőfényes levegő köröttünk, — az ut két szegélye dagadó vastag mohával kipárnázva, melynek üde harmatos zöldje gyöngyökkel hímezett szőnyegként terül be az erdő lába alá.

A zúgó fenyves fái fölött pedig ott szürkül a hegytömb, magasan, merészen, itt-ott fehér mezőket mutatva sötétlő szakadékaiban. Az örökös hó telepei azok.

Egy kanyarodónál végre a sötétzöld keretből szemünkbe villannak az első fehér épületek. Tatra-Füreden vagyunk, e kedves kies helyen, melyet úgy őriz a Kárpát óvó erdejével, mint valami madárfészket a bokor töve.

*Egy kissé állj meg, környékünk vándora, itten.
S bámuld a művet kárpáti bérezek alatt,
Mit — hol előbb a föld természet-szülte alakban
Volt, — Csáky István népszerű hajlama tett.*

Könyves Tóth Mihály, a híres debreczeni lelkész fordította le így még 1841-ben ama latin verseket, melyek az érkezőt mindjárt az első épület homlokzatáról fogadták. Így van ez föl-

UJ TÁTRA-FÜRED.

jegyezve a tátrafüredi vendékönyvben, mely 1833-tól kezdve sok országos, sőt világhírű férfi sajátkezűleg belejegyzett nevével s Európa valamennyi élő nyelvén versben és prózában írott megjegyzésekkel valóságos kommentátora nem csak a fürdő, hanem sok tekintetben az ország társadalmi és politikai életének is.

E könyvben is megtaláljuk nyomát ama közszellemnek, mely Magyarország „ébredési korát” jellemezte, s mely korszerű reformokra, a közönybe merült nemzet fölrázására, munkára, új életre serkentett, — érezzük benne a népszabadság angyalának szárnyacsattogását, a komoly, nagy idők lehellete fuval belőle ránk, — majd érezzük a nehéz, fojtó gyászt, mely hideg, nyirkos ködként borult az országra a véres napok után; zsibbasztó, szomorú, homályos évek következnek, míg újra derengeni kezd az égbolt a Kárpátok táján és kisüt a napvilág megint.

Ámde nem oly ragyogón többé, mint mikor oly nagy volt az a nemzet, hogy elámulva állt meg láttára Európa.

Hány derék magyar hazafi egy-egy ide vetett sorából mosolyog itt elő a nemzet nagy jövőjébe vetett remény a 30-as, 40-es évekből, — hány költő dala viszhangozza a nemzet egetverő lelkesültséget a szabadság napjaiban — és hány szerény sorból sir elő a láncz csörgése s érint fagyosan a börtönlevegő abból az időből, a mikor azt hittük, mindennek vége van.

És jönnek a szabad svájcziai, Albion büszke gyermekei, lelkes francziák, sőt a szűz Amerika polgárai, és oda jegyzik, kiki a maga nyelvén, mennyire osztotznak örömeiben, bánatában ennek a hazának, melyet itt, Istennek e saját kezével emelt oltárai, a Kárpátok alatt tanultak meg szeretni, becsülni. És ide jön a lengyel, s a testvérébe vegyíti szerencsétlen hazája könyét...

E könyv ama kevés könyvek közé tartozott, melyet itt az ország e rejtett szélén szabadon szerkesztett a népek testvéri szelleme, s megtudta óvni attól a hatalomtól, mely akkor minden könyvre rá veté Árgus-szemét, s melynek cenzura volt a neve.

E könyvbe találjuk bejegyezve Tatra-Füred kis történetét is.

Keresztszeghi gróf Csáky István alapítá e fürdőt, így szól a krónika, 1794-ben. Mühlbach község határához tartozott a terület, melyen most e telep áll. A pásztoroktól és általuk a vidék lakosságától jól ismert savanyu-vizforrás, melynek gyógyító hatását is sokan emlegették, arra bírta a derék főurat, hogy ide vadászlatok s néhány faházat állíttasson. Itt szokta volt ő aztán minden évben, Péter és Pál napján összehívni és megvendégtetni jobbágyságát, hosszú asztalokat terítve meg a fák alatt s ott mulatván maga is velök, gyakorta kérdeven tőlök: „Na, wie schmeckt’s?” (Hogy ízlik?) „Freilich schmeckt!” — lett a rendes válasz s e szó rajta maradt a helyen, „Schmecks” lőn neve, — látogatott hely kezdett lenni, úgy hogy 1839-ben már hideg gyógyfürdőt kellett fölláttatni benne.

Rainer György bérlő alatt egyszerre nagy lendületet vőn e fürdőhely. Az új bérlő ritka szenvedélyvel látott neki e gyönyörű fekvésű hely szépítésének. Több épületet emelt, ritka szépségű sövényeket ültetett, tereket vágatót és sétatutakat készíttetett az erdőben, pihenő helyekkel, ülőpadokkal, úgy hogy könnyű, kellemes, a legnagyobb esőben is száraz sétatutak tekintetében is messze földön akad párja e fürdőnek. De nem csak ennyit tett a derék vállalkozó — hanem oly életet teremtett e helyen, a milyenhez sehoh másutt nem volt hasonló. Ha a vendégkönyvben lapozgatunk, meglepetéssel kell látnunk, hogy Eainer és neje vendégszerető, szives, magyaros őszinteségű modoráról, szolgálatkészségéről, ízletes magyar konyhájáról csaknem annyi magasztaló dicséretet kell olvasnunk, mint magáról a vidék természeti szépségeiről. Csakugyan a régi jó idők tartozéka lehetett csak, a mit e derék bérlőről még ma is

emleget a hagyomány. A jó öreg valóságos patriarcha volt itt, a ki családjaként tekinté vendégeit, maga rendezé mulatságaikat, kirándulásaikat, melyekben mindenkinek részt „kellott” venni, mert a cselédség, a konyha is kirándult, s a ki otthon maradt, enni nem kapott, ha nem volt beteg. Így fejlett ki itt a vendégek közt gyakorlattal is ama demokrata szellem, melyet oly sokan tisztelnek — teoriában. Még a koronás fők, mert ilyenek is fordultak itt meg, sem képeztek itt kivételt a szabály alól. „Si fueris Romae, romano vivito more”, — volt a gazda jelszava. — És a jó és bő ellátásnak mily mesésen olcsó árát szabta. Nemcsak egyesek, de egész családok is, melyeknek pénzügyi a bőségesebb költségek miatt kissé összebonyolodtak, ide jöttek felüldülni — pénzügyileg is. Valóságos gazdálkodásnak tartották az időben az itt fürdőzést az egész felvidéken, s e tekintetben Schmeks csakugyan unikumnak volt mondható. A jó öreg, kinek úgy e helyen, mint sokak szívében sok jó emléke maradt, halálával se szűnt meg jót tenni: a kézmárki iskolának hagyta vagyonát.

Schmeks Schmeks maradt egész 1846-ig. De akkor a már országszerte fölébredt nemzeti szellem nem engedhette tovább e néven nevezni e kedvencz helyet, s tartottak nagyszerű keresztelőt, teljes szolennitással, pappal, a mint illik és elnevezték Tatra-Fürednek.

1868-ban Schwarz bécsi kereskedő birtokába ment át a fürdő, ki 1873-ban újabb szerződés kötött Mühlbach községével 32 évre. E szerződés átruházása alapján bírja most a fürdőt a borsod-miskolczi gőzmalom részvény-társaság, mely néhány év óta, s kivált újabban tett beruházásaival jelentékenyen haladt azon az uton, melyen Tatra-Füred nem csupán az országnak, de Európának is egyik első rendű fürdője lehet.

A hivatkozó, barátságos hely ma már is meglepő, kivált amaz ellentét által, melyben itt a környék vad romantikája a civilizáció szelid munkájával áll. A többnyire svájci izlés szerint épült csinos lakházak, melyek közül csak az irodahelyiség, a Priesnitz, Flóra, Rigi és a Havasi tündér-lak árulják el a régibb építés nyomait,

mig a Vadászkürt, Svájci-lak, Gondúzó, a nagy gyógyház, a kávéház a tágas társalgóval, erkélyekkel s a tér közepén a kedves kis kápolna már egészen a modern tisztultabb ízlést viselik magukon; a pázsitos tágas rét, mely vörös homokkal kiszórt széles gyalog utával a házak közötti egész tért elfoglalja, a Tündér-lak előtti tágas sétány, virágágyaival, hús forrásvizével, ülépadjaival, melyekről gyönyörű kilátás nyílik a fenyves fölött a szepesi rónára és a távolban a gömöri hegyekre, — továbbá a csak ez idén készült új épületek: a régi melegfürdők helyén emelt, előcsarnokkal és 20 szobával ellátott új fürdőház, s a fürdő bejáratánál, a régi istalók helyén épült két emeletes nagy lakóház, szépen és kényelemmel bútorozott 30 szobával, — az ózonnal és balzsamos kigőzölgésekkel telt tiszta levegő, mely e helyet első rendű klimatikus gyógyhelyé emeli, a sikeresen alkalmazott hideg, továbbá forrásvíz-gyógymód, az ásványos, törpefenyő- és vasas fürdők, már most is messze kivitték Tátra-Füred hírét ez ország határán is túl, úgy hogy Magyarország fürdőhelyei között egynek sincs annyi külföldi látogatója, mint ennek.

Tátra-Fürednek sokat használt az utóbbi években, hogy — rajt eresztett. Dr. Szontagh Miklós, a fürdő gazdag tapasztalatú, tudós és buzgó orvosa ugyanis 1875-ben Tátra-Füredtől csak néhány percnyi távolságra, az északi szelektől gondosan megóvott helyen húsz holdnyi területet vett bérbe 32 évre, s ott egy új telepet kezdett építeni, berendezvén azt a svájci penzionatusok mintájára. Ez új gyógyfürdő a rá következő évben már meg is nyílt, s daczára, hogy még csak két esztendő, máris oly virágzásnak indult, hogy már tizenkét épülete van. A „Sanatorium,” két emeletes lakóház negyven helyiséggel, kárpitos szobákkal, szobái távíróval, s körül földött erkélyvel, hogy a vendégek eső időben is megtehessék sétáikat. Fedett folyosó vezet innen a fürdőházba, melyben a hideg vizgyógyintézet van és a meleg fürdőkabinok. Egy másik épületben van a nagy étterem, a női társalgóval és kávéházzal, azontul emelkedik Terebes nevű csinos kis svájci lak, majd a

Szontagh-nyaraló, a Silene, a Remetelak, a Csárda stb. Itt már magánosok is építettek nyaralókat, nevezetesen a vízeséses murva-patak mellett gr. Forgách Kálmánnéknak és gr. Andrássy Aladárnak van szép nyári laka.

A két gyönyörű testvér-telep szépen megfér egymás mellett. Vendége, látogatója kivált a meleg fürdőszak alatt annyi van, hogy ketten se győzik befogadni, kicsinyes féltékenység tehát nem furakozik közéjük, csak az a nemes ambíció, hogy egyik ne maradjon a másik mögött, a minek csak a közönség látja hasznát. Nevezetesen dr. Szontagh nagy súlyt fektetett új telepe rendezésekor a csinra, kényelemre, úgy hogy ez nála a külföldi fürdők nagyobb pompája által felcsigázott igényeket is kielégítheti, s a mellett egész tudományos laboratóriumot állított föl, gondosan megfigyelve observatoriumában az esőzési, széljárati, időváltzási és melegségi viszonyokat, s önszorgalmából egész meteorológiai állomást rendezvén be telepén. Mindez nem maradhatott jótékony hatás nélkül Uj-Tátra-Füred idősb testvéreire, mely szintén belátja, hogy kimeríthetetlen természeti kincseit nagyobb arányban aknázni ki a fáradságot és áldozatot bőven jutalmazó dolog.

Ime hát ez a mi főhadiszállásunk, melynek legközelebbi környékén kissé körültekintvén, megkezdjük kirándulásainkat a hegyek közé.

Törs Kálmán
Vasárnapi Ujság 1878. 28. szám

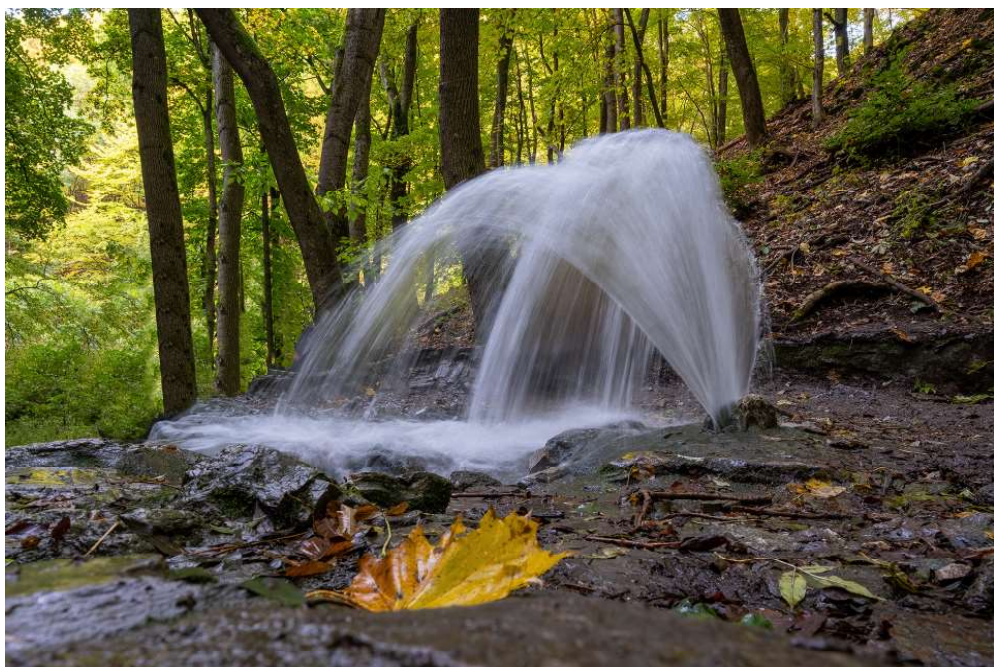
A bükki időszakos karsztforrások

A bükki időszakos karsztforrások akkor működnek, amikor megfelelő mennyiségű csapadék hull a Bükk-fennsíkra. A víz a sziklarepedéseken beszívárog a karsztba, majd amikor a „*Központi-Bükk belsejében a nagykiterjedésű, összefüggő karsztvízfelület jelentősen megemelkedik*”. Ez általában a téli nagyobb mennyiségű hó tavaszi olvadásakor, vagy tartós nyári esőzésekor tapasztalható. Négy ilyen időszakos forrásról tudunk: *Feketelen-, Imó-, Vöröskői-alsó-, Vöröskői-felső-forrás*.

Ritka jelenség az őszi „kitörés”, ami az idén a **Vöröskői-alsó-forrás** esetében október közepére esett. A szakember szerint ez az „*őszi természeti csoda*” egy **betegség tünete**. Aminek oka lehet a Bükk-fennsík és környezetében végzett folyamatos erdőgazdálkodás, a nagy vízhozamú karsztforrásokra telepített vízművek intenzív vízkivétele. (<http://lithosphaera.hu/2020/10/voros-koi-idoszakos-karsztforas-egy-betegseg-tunete/>)

Nyilvánvaló, hogy a kialakult természeti jelenség az itt említetteknel sokkal összetettebb és bonyolultabb. A pénzügyi, gazdasági szempontok szintén meghatározóak. Bízom abban, hogy az ivóvíz-védelem érdekében a valódi hozzáférők mielőbb cselekedni fognak a „betegség” elhárításában.

Mi egyszerű közemberek pedig örülünk az ilyen ritka látványosságnak. Ilyenkor, a gejzír kinézetű Vöröskői-alsó-forráshoz népvándorlás-szerű mozgolódás van a Felsőtárkány–Varró-ház–Stimecz-ház–Vöröskő-völgy útvonalon. A kisvasút üzemidejekor még Stimecz-házig sem kell kutyagolni, hiszen addig vonaton utazhatunk. Az alábbi felvétel a néparadat megérkezése előtt, 9:22 órakor készült. A korán kelő kíváncsiskodókat kiretusáltam a képből. (*Nagy Péter, KEE*)

Vöröskői-alsó-forrás. A felvétel 2020. október 23-án készült

Fotós szemmel a nagyvilágban

Aki szeret kirándulni, idegen kultúrákat megismerni, nem áll meg a Kárpát-medencében. Így van ezzel Gál Cecília is, akit nyugodtan nevezhetek világotutazónak. Hiszen sorra járja földünk egzotikus országait, ahol fotókat készít, majd itthon úti beszámolókat, előadásokat tart az érdeklődőknek. A mostani beszámolóban éppen a vilávjárvány kitörése előtti utazásának élményeit osztja meg a Kárpáti Lapok Kedves Olvasóival.

Tanzánia csodálatos világa

Régi álmodom volt látni Tanzániát. Ez az álom 2019. decemberében valóra vált. Sok utazni vágyó embernek az érdeklődését felkelti ez az ország, hiszen élővilága rendkívül gazdag, változatos, területének egyharmada pedig nemzeti park, vagy védett terület.

Az utazási irodák gyakran kiszénezik a programokat, hogy jobban el tudják adni az utakat. Ebbe néhányszor beleszaladtam már én is. Itt nem csalódtam, nagyon tartalmas, szép út volt. Tanzánia minden elképzelésemet, reményemet valóra váltotta.

Földünkön itt látható a legtöbb zebra, gnú, antilop, elefánt, bivaly, csimpánz és víziló. A síkságok, hiszen a pl. a Serengeti is egy óriási sík terület, megkönnyítik, hogy a vadvilágot könnyebben lássuk.

Idő hiányában sajnós, csak négy nemzeti park meglátogatása fért a programunkba, de ez életre szóló élményt adott számomra.

Néhány adat

Az ország tízszer nagyobb hazánknál, lakossága 60 millió. Partvidékét az európaiak közül a portugálok fedezték fel a 16. század elején. Zanzibár ekkor az arabok kezén volt már. A portugálokat a 17. század végén Omán szorította ki. A 18. században a Kelet-afrikai partvidék fokozatosan a zanzibári szultán (Omán vazallusa) uralma alá került.

1889-ben a németek gyarmatosították az országot Német Kelet-Afrika néven. Az első világháború után a Népszövetség brit mandátumterületé tette.

A brit uralom 1961-ben viszonylag békés körülmények között ért véget. A függetlenné válás időszakának vezető államférfija Julius Nyerere volt. 1953-ban őt választotta elnökévé a Tanganyikai Afrikai Szövetség. Amikor a szomszédos Zanzibárban a balos zanzibári forradalom megfosztotta trónjától a szultánt és az ország 1963-ban függetlenné vált, a sziget Tanganyikához csatlakozott és 1964. április 26-án új ország keletkezett, Tanzánia.

A lakosság etnikailag vegyes, legnagyobb-részt különféle bantu nyelvű törzsekhez tartozik. Tanzániában közel 120 nyelvet használnak. A legelterjedtebb a suahéli nyelv.

Az elképesztő szegénysége és alapvető agrár jellege ellenére Tanzánia azon afrikai államok közé tartozik, melyek lassú, de stabil fejlődésen mennek át. Az országban 4 nemzetközi reptér van, két vasúttársaság, a vasút vonalak hossza 3.690 km.

Gyarmatosítása előtt Tanzánia természeti- és állatvilága nem volt veszélyben, mivel az őslakosok harmóniában éltek a természettel, és csak létszükségleteik kielégítésére vadásztak. Ez a 19. században megváltozott, a fehér bőrű telepesek érkezésekor. A betelepülők nagyvadakra vadásztak, modern fegyvereikkel kérkedésből vagy haszonlesésből tömegével pusztították az állatokat, és az állományt jelentősen megtizedelték.

A vadak szándékos mérsárlása végül szűk-séggé tette a természetvédelmi területek kialakítását, hogy a szavannán honos állatokat megóvják. Mára Tanzánia tizenhat nemzeti parkja több mint 42.000 km² területet foglal magába.

Arusha Nemzeti Park

Az Arusha Nemzeti Park területén van a Meru-hegy, a második legmagasabb hegy Tanzániában. Ez a 4.566 méter magasban emelkedő vulkán 1910-ben tört ki utoljára. Legmagasabb a 60 km-re található Kilimandzsáró, amit sajnos nem sikerült megpillantanunk, mert éppen felhők takarták. A park maga kicsi,

Meru-hegy, magassága 4.566 m

Pihenő kafferbivalyok

Kis flamingók a Momella-tavaknál

de változatos. Itt vannak a gázlómadaraknak otthont adó Momella-tavak. Állatai többek között: a zsiráf, a kafferbivaly, az alföldi zebra, a varacsokos disznó, a zászlós farkú kolobusz, a fejdíszes cercóf, a vízi antilop, az afrikai elefánt, a kis flamingó. A területen oroszlánok nincsenek.

Mögöttük a Momella tórendszer

Pávián familia

Szép egészséges állatok

Manyara-tó Nemzeti Park

A Manyara-tó Nemzeti Park Tanzánia Arusha régiójában található. A park kétharmadát tó borítja, ez paradicsom a vízi madaraknak. Közel 400 madárfaj honos a tó környékén. A programok elég feszítettek és mindig kevésnek tűnik az egy-egy helyen eltöltött idő. Jó lett volna még

néhány napot itt tölteni. A park flamingó populációjáról is híres. Zsiráf, majom, elefánt és a növényevőkkel járó ragadozók is megpillantathatók egy kis szerencsével. Itt volt részünk egy olyan különleges látványban, amit máshol nem tapasztalhatunk: fára-mászó oroszlánok. Érdekes volt látni őket, ahogy pihennek kinyújtózva a vastagabb faágakon. Csodáltuk is nagyon, és készült róluk a sok fotó!

Háttérben a Manyara-tó

A Manyara-tó partján

Afrikai marabuk és fekete gólyák

Fokföldi ugartyúk

Fán pihenő oroszlánok

Impala csorda

Serengeti Nemzeti Park

A Serengeti 30.000 km² területű, füves szavanna, amely Tanzánia északi részén fekszik és Kenya határáig terjed. A „Serengeti” szó a maszaj nyelvből ered, jelentése „végtelen föld”.

A Serengeti táj közepén található a 14.763 km² területű „Serengeti Nemzeti Park”, amely a

Bejárat a nemzeti parkba

Reggeli

Az áldozat

Foltos vagy kacagó hiéna

Sok-sok állat a síkságon

Nílus-i lúd család

világ egyik legnagyobb és legismertebb nemzeti parkja. 1951-ben hozta létre a tanzániai kormányzat. Ezen kívül 1981 óta az UNESCO a Világörökségek között tartja nyilván, és egyike a bioszféra-rezervátumoknak. Ez a terület a 19. században a nomád életmódot folytató maszaj törzs legelője volt. Sajnálatos módon most a ter-

mészet ellen semmit nem vétő maszajok életterét és szabadságát korlátozza a rezervátum létrejötte. Bent a park területén nem legeltethetik állataikat és nem lakhatnak a parkban.

1959-ben elkerítették a gnúk számára egy legelőt az esős évszakokra a Serengeti délkeleti részén, a Ngorongoro kráternél, amely csupán természetvédelmi terület besorolást kapott, így a maszajok is odahajthatják a csordáikat.

A közel 15.000 km² alapterületű park, nem csak Tanzánia, de a világ egyik legnagyobb szafari parkja is. Bővelkedik állatokban, területén közel 2 millió növényevő és több ezer ragadozó él, így bőven van mit látni egy szafari során.

A leggyakoribb növényevők: gnú, gazella, zebra, kafferbivally és persze ott vannak a rájuk vadászó ragadozók, mint az oroszlán vagy a gepárd és a leopárd. A dögök eltakarításában a csíkos és foltos hiénák, valamint a sakálók vesznek részt a nagyszámú keselyű mellett.

Fekvéséből adódóan kiválóan alkalmas a park, hogy Kenya látnivalóival összekösse útját az odalátogató, hiszen a Serengeti olyan, mintha a Masai Mara folytatása lenne. Az éves állatvándorlások szintén összekötik a két Nemzeti Parkot, mert az esőfelhőket követve vonulnak az állatok 3.000 kilométeren át az egyik területről a másikra, a friss zöld fű és a víz miatt, majd vissza. Hihetetlen látvány a síkságon a sok állat. A gnú csordák kezdik meg január körül a vándorlást, a zebraék velük szeretnek vonulni. Aztán követi őket a Serengeti többi lakója is. Január

Előttünk szaladtak át az úton

Átkelés a kis vízen

végén, februárban születik meg több mint 500 ezer gnú borjú. A kicsik pár perc múlva talpra állnak és mennek az anyjukkal, nehogy a ragadozók zsákmányául essenek. Persze sokan nem maradnak életben. Ilyenkor a ragadozók degeszre eszik magukat.

Talán nem is lehet pontosan meghatározni a nagy állatvándorlás idejét. Szinte állandóan úton van a több millió állat. Génjeikbe be van kódolva, hogy menni kell! Talán figyelik a távoli villámokat és mennek az esőzáttatta legelők felé. Látni őket, felejthetetlen emlék. Nem adnám oda semmi kincsért!

Ngorongoro Természetvédelmi terület

A Ngorongoro Természetvédelmi terület délen határolja a Serengeti síkságot. Itt található a híres Ngorongoro kráter és a körülötte lévő terület, amely hatalmas számú vadállatnak szolgál otthonául csodálatos szépségű természeti környezetben. A terület lakosai a maszajok, akik legeltetéses állattenyésztésből élnek.

A Ngorongoro kráter egy hatalmas vulkán felrobbanása és összeomlása után keletkezett több millió évvel ezelőtt. A kráter 610 méter mély és 260 km² területű. A kráter alját többnyire füves és kis erdős területek borítják. A kráter közepén szezonális sós tó van, melyet patakok táplálnak.

A kráter otthont ad az alföldi zebra, Thomson-gazella és csíkos gnú állományon kívül a

Állatok ezrei a kráter alján

A király

Az egyszarvú

Kelet-Afrikában vadon élő állatok szinte minden egyes fajának, becslések szerint mintegy 25.000 állatnak, melyek főként patások. A ritka állatok közé tartozik a keskenyszájú orrszarvú és a nílusi víziló, ami itt még szerencsére megtalálható kis példányszámban. A legnagyobb oroszlán populáció is itt él. A kráter peremén leopárdok, afrikai elefántok és kafferbivalyok élőhelye van.

A Ngorongoro kráter és a körülötte található természetvédelmi terület szintén rajta van az UNESCO Világörökség listáján.

A maszájokról

A maszaik vagy maszajok Kelet-Afrika egy etnikai csoportja. Kenya déli síkságain és Tanzánia északi részén élnek. Etnikai csoportjuknak további 19 alcsoportja van.

Annak ellenére, hogy viszonylag kis népességű csoport, talán az egyik legismertebb etnikum Kelet-Afrikában: félnomád életmódjuk, feltűnő öltözkéjük, szokásaik és a lakóhelyük nemzeti parkokhoz való közelsége miatt.

Kelet-Afrikában mintegy 1-1,5 millió maszáj él. A valós szám nagyon bizonytalan. A népszámlálások során Kenyában sokan nem adják meg az etnikai hovatartozásukat a diszkrimináció miatt, Tanzániában pedig az etnikai származás nem szerepel a népszámlálásokban. A maszájok többsége (kb. 850-950 ezer fő) Kenya területén él. Őseik valószínűleg a mai Dél-Szudán vidékéről a 15. században vándoroltak el és a 17-18. században telepedtek le Kelet-Afrikában, a Serengeti-síkságon.

A maszájok nyelve a szamburukéhoz áll közel. Sokan közülük beszélnek angolul és szuahéli nyelven. A maszaik sohasem keveredtek más népekkel és szigorúan megőrizték törzsi-katonai szervezetüket. Egykoron harcias néptörzs volt, akik rettegésben tartották a szomszédos törzseket. Még az arab rabszolga-kereskedők is féltek tőlük. Volt egy mondásuk: „csak maszájjal, oroszlánnal és elefánttal ne találkozzunk!”

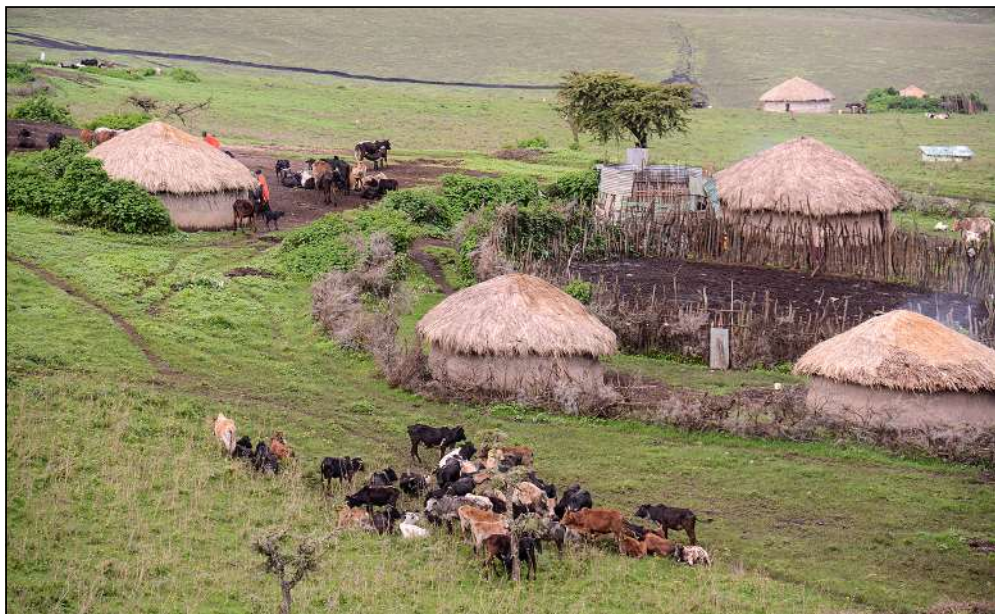
A férfiak magas növésűek és büszke emberek. Öltözetük sokszor egyetlen színes vászon.

A híres numba tánc

Maszáj asszonyok ünneplőben

Maszáj falu

Ennyi az iskola berendezése

Nem jut pénz márkás ruhára

Hamarosan ő is az állatotkat őrzi

Vesszőből font, tapasztott házak

Nem kell hajat mosni!

Ékszereikről és ruháikról felismerhetőek

Lenézik a földművelést és tabu tiltja náluk, hogy „átdöfjék”, felássák, megműveljék a föld testét.

A szarvasmarha áll a létfenntartásuk és szokásaik középpontjában. Dárdával vagy nyíllal megszúrják a tehenek nyaki ütőerét, a vért tehéntejjel keverik. Ez a táplálékuk része, ezen kívül túró, sajt, és vad gyümölcsök. Húst ritkán esznek. A férfiak legeltetik az állatokat, biztosítják a szükséges vizet és védik a falut a ragadozók ellen. Csak addig maradnak egy helyen, míg állataiknak megfelelő legelőt találnak. A szarvasmarhákon kívül tartanak kecskét és juhot. A samaraknak a vándorlás során veszik hasznát a holmik cipelésében. Egyszerű házakban élnek. Hajlékony, vékony botokból épülnek fel a kunyhóik, amelyet agyaggal kevert tehéntrágyával betapasztanak az eső ellen.

A nők öltözeteikben és ékszereikben az élénk színeket kedvelik. Ezek az élénk színek riasztják a vadállatokat. Sokan közülük kopaszok, hajukat leborotválták. Felismerhetőek gyöngy nyakékeikről és hatalmas fülbevalóikról. Karjukat fémspirál díszíti. Az asszonyok nevelik a gyermekeket, az ő dolguk a szállásépítés és az élelemgyűjtés.

Utunk során meglátogattunk egy maszáj falut. Szívélyesen fogadtak bennünket. A nők ünnepi ruhában voltak különleges ékszerekkel. A férfiak bemutatták a híres numba táncot: amikor helyből fölgranak magasra, ami nem lehet könnyű. Látni a kunyhókat, a szegénységet a mi pazarlásunkkal összehasonlítva, szomorú volt. Annyira kevéssel beérik és tudnak mosolyogni. Az iskola és benne a csillogó szemű rongyos kisgyermek látványa egyenesen szívszorító volt. Jobban örültek egy ceruzának, egy golyóstollnak, mint az itthoni gyerekek a kikövetelt márkás holmiknak. Nehezen lehetett könnyek nélkül rájuk nézni. Ez az emlék is velem maradt és időnként gondolok rájuk.

Napjainkban sok maszáj az idegenforgalomban próbál megélni. Elszegődik túravezetőnek vagy a szafari táborok biztonsági őrének. Sokan közülük beköltöznek a városokba és az óceánparti üdülőhelyekre, hogy munkát találjanak. Ezt tapasztaltuk is, mert a lodge-ok őrzése, bárhol

megszálltunk, mindenütt az ő feladatuk volt. Zanzibáron is őket fogadják föl a szállodák őrzésére, hiszen híresen jó harcosok és megbízható emberek.

Arusha város

Arusha város Tanzánia északkeleti részén, a hasonló nevű, Arusha régió székhelye. A tanzániai kormány 2006. július 1-jén nyilvánította hivatalosan várossá. Lakossága 350.000 fő. Virágzó turista központ, mivel Nemzetközi forgalmú repülőtere van. Arusha jelentős nemzetközi diplomáciai központ is. A Kelet-afrikai Közösségnek ad otthont. Szerencsés az elhelyezkedése, Afrika legnagyobb nemzeti parkjai és vadrezervátumai közelében, beleértve a Serengeti Nemzeti Parkot, a Kilimandzsárói Nemzeti Parkot, a Ngorongoro Természetvédelmi Területet, az Arusha Nemzeti Parkot, a Manyara-tó Nemzeti Parkot és a Tarangire Nemzeti Parkot. A turistáknak jó kiindulópont, bármelyik nemzeti park megtekintéséhez.

Utunk során kitűnő lodge-okban (házikokban) voltak a szállásaink. Arushában is egy hatalmas kertben egymástól kissé távolra épített kis 2 személyes házakban voltunk elhelyezve. Ide érkezünk, majd innen indultunk az utunk végén a repülőterre, ahonnan egy kis géppel repültünk át Zanzibár szigetére. Mivel a kert nagyon szép és gondozott volt, biztosan azért választotta egy esküvői pár a fotózáshoz. Örültem, mert megengedték, hogy én is lefotózzam őket.

Megnéztük a piacot, ami számomra mindig érdekes, főleg a távoli országokban. Ezt nem mulasztom el, bármerre járok a világban.

Remélem, sikerült egy kis ízelítőt adnom Tanzániáról és főleg csodálatos állatairól. Az emberek elveszik az állatok természetes élőhelyeit, pusztítják őket, ami szomorú. Néhány faj már kihalt, és jó néhányat a kihalás fenyeget. A jövő nemzedék sajnos ennyivel szegényebb lesz. Talán a nemzeti parkokban még van helyük és egy kevés életterük.

Gál Cecília
Heves Megyei Fotóklub, Eger

Kényelmes elhelyezés a kis ikerházakban

Arusha Kulturális Örökség Központ

Esküvő a szállodában

Arusha piaci életképek

